

Asia: VN/24131/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Yleistä

Finnair pitää välttämättömänä, että rajat ylittävää liikennettä ja matkustamista koskevien rajoitusten osalta siirrytään pikaisesti riskiperusteiseen ja testaukseen perustuvaan koronaviruksen torjuntaan. Tämä tarkoittaa sitä, että terveysturvallisesti vähäriskinen matkustaminen sallitaan ilman karanteeni- ja testausvaatimuksia ja samalla toimenpiteet kohdistetaan sellaisiin maihin ja alueisiin, joissa koronalevinneisyys on korkeampi. Hallituksen esitys on siten tärkeä ja oikeansuuntainen.

Matkustukseen kohdennettu lainsäädäntö tulee nähdä liikkumisen ja talouden mahdollistajana, ei tyrehtyttäjänä. Lainsäädäntöesitysten tulee siten olla tehokkaita ja vastuullisia, mutta myös ennakoitavia, sekä tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia tavoiteltavaan hyötyyn nähden.

Matkustajalle on tärkeää, että toimenpiteet ovat myös selkeitä, helposti ymmärrettäviä ja kohtuullisesti toteutettavia. Tästä näkökulmasta käsin yksinkertaisin sääntely tapahtuisi riskialueilta saapuville matkustajille pelkkään negatiiviseen testitulokseen malliin perustuen. Tätä täydentäisivät nykyisen tartuntatautilain karanteenia koskevat yleiset säännökset.

Koronavirustaudin leviämisen ehkäiseminen väestössä on tavoite, jota Finnair tukee täysimääräisesti. Koronatilanteen kontrollissa pitäminen on niin kansallisesti kuin kansainvälisesti kansalaisten ja liike-elämän yhteinen intressi. Matkustuksen vastuullinen lisääminen edellyttää yhteistä sitoutumista sellaisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, jotka vahvistavat terveysturvallisuuden kokemusta ja ovat selkeitä ja tutkittuun tietoon perustuvia.

Lakiesityksen perustelujen mukaan sen tavoite on lisätä kansalaisten luottamusta matkustamisen terveysturvallisuuteen, sillä sen arvioidaan madaltavan pelkoa tartunnan saamisesta rajat ylittävässä kuljetuspalvelussa. Toisaalla perusteluissa kuitenkin todetaan aivan oikein, että tutkimukset ovat osoittaneet, että riski tartunnan saamiseen lennon aikana on hyvin pieni.

Finnair näkeekin ehdotuksen mahdollisuutena vahvistaa terveysturvallisen matkustamisen hyväksyttävyyttä ja turvallisuutta pandemian aikana niin Suomesta ulkomaille kuin ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun osalta. Erityisesti jälkimmäinen on tärkeää yhteiskunnan yleisen asenneilmapiirin kehityksen kannalta.

Karanteenivaatimus

Siitä huolimatta, että esityksessä korostetaan karanteenin lähtökohtaisuutta, siinä ehdotetut poikkeukset pääsääntöön ovat esityksen ydin. Matkustamisesta automaattisesti seuraava karanteenivaatimus ei ole oikeasuhtainen toimenpide terveysturvallisen matkustamisen mahdollistamiseksi. Lähtökohtainen karanteenivaatimus erityisesti Suomeen suuntautuvan lyhytaikaisen matkan yhteydessä voi helposti muuttua matkan esteeksi.

Ehdotus ja sen perustelut eivät ole selvät. Esityksen 60 a §:ssä todetaan, että karanteeniin voitaisiin määrätä covid-19 -taudille altistumisen perusteella enintään 10 päiväksi. Esitetyssä 60 a §:ssä listataan tilanteet, jossa henkilöä ei voitaisi altistumisen perusteella määrätä karanteeniin ja 60 b § sisältää henkilöryhmät, joita ei saisi määrätä karanteeniin. Toisaalta esityksen perustelujen mukaan kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän lääkäri voi jatkossakin määrätä matkustajan karanteeniin tartuntatautilain nykyisen 60 §:n nojalla enintään kuukaudeksi.

Esityksen määräaikaiseksi esitetyillä muutoksilla on tarkoitus luoda pelisäännöt matkustamisesta covid-19 -pandemian aikana. Ehdotettujen poikkeusten ja 60 §:n päällekkäisyys heikentää viranomaistoiminnan ennakoitavuutta ja luo epävarmuutta siitä, missä määrin matkustaja voi luottaa siihen, että toimimalla esitetyn 60 a §:n mukaisesti tai kuulumalla 60 b §:ssä tarkoitettuun erityisryhmään, hän voi välttyä maahan tullessa karanteenilta.

Lainsäädäntöesityksen päällekkäisyyksien vuoksi yksinkertaisin ratkaisu olisi luoda riskialueilta maahan saapuville matkustajille yhden negatiivisen testin malli (ennakkotesti tai maahan saapuessa otettavat testi), joka vapauttaisi karanteenista. Tämä poistaisi esityksestä syntyvät epäselvyydet viranomaistoiminnan ennakoitavuudesta ja rajoista.

Testaus ja karanteenista vapautuminen

Finnair tukee hallituksen tavoitetta lisätä terveysturvallista matkustamista testaamisen avulla riskialueilta Suomeen matkustettaessa. Lakiesityksessä mainittu karanteenivapaa matkustaminen riskialueilta negatiivisella ennakkotestituloksella tai maahan saapuessa kolmen vuorokauden ajaksi on tärkeä toimenpide matkustamisen mahdollistamiseksi.

3-6 vuorokauden maahantulon ehdoksi asetettu erillinen negatiivinen testitulos maahan tullessa on hankalasti valvottava ja toteutettava. Tietävästi EU-jäsenmaista ainoastaan Romanialla on tällä hetkellä maassaoloaikaan perustuvia rajoituksia. Finnair kuitenkin ymmärtää lainsäätäjän tarpeen säätää poikkeusoloissa lisätoimenpiteistä pidemmän ajan matkustukselle silloin kun matka alkaa riskirajan ylittävistä maista tai alueista.

Finnair esittää uudelleen harkittavaksi 72 tunnin karanteenivaatimuksen kytkemistä yli kuusi vuorokautta kestäviin matkoihin. Suomalaiselle matkailualalle olisi tärkeää asettaa karanteenivapaan matkustamisen raja seitsemäksi vuorokaudeksi, kuuden sijaan. Tällä mahdollistettaisiin tiettyjen taloudellisesti tärkeiden viikon matkakokonaisuuksien toteuttaminen maassamme.

Alueellisten kriteereiden käyttöönotto ja ilmailualan poikkeukset

Finnair pitää tervetulleena, että lakiesityksen mukaan Suomi ottaa käyttöön monien muiden EU-maiden tavoin alueelliset rajoitukset oikeasuhtaisten ja riskiperusteisten toimien mahdollistamiseksi. Esitys on tältä osin linjassa Euroopan komission 4.9.2020 antaman koordinoitua lähestymistapaa vapaan liikkumisen rajoittamiseen koskevan ehdotuksen kanssa. Finnair pitää myös hyvänä, että ehdotuksessa ennakoitaan covid-19 -rokotteiden käyttöönotto perusteena koronatestivelvoitteesta ja karanteenista vapautumiselle.

Finnair pitää lisäksi tervetulleena esitettyyn 60 b §:ään sisältyviä poikkeuksia, joiden mukaan ilmailusten miehistö ja vaihtomiehistö sekä ulkomaille jatkavat vaihtomatrustajat eivät kuulu soveltamisalan piiriin. Esityksen perusteluista ei kuitenkaan selviä, sovellettaisiinko ehdotettuja toimenpiteitä Helsingin kautta muualle Suomeen suuntaaviin kauttakulkumatrustajiin jo Helsinki-Vantaan lentokentällä. Finnair pitää välttämättömänä, että näihin matrustajiin kohdistettaisiin esitetyt toimenpiteet vasta lopullisessa kohteessa. Tällä säilytettäisiin matkaketjun integriteetti.

Testausvelvoitteen kriteerit

Esityksen testaus- ja karanteenitoimenpiteet ehdotetaan kohdennettaviksi matkustajiin, jotka saapuvat Suomeen maasta tai alueelta, jossa viimeisen 14 vuorokauden seurantajakson väestöön suhteutettu covid-19 -tapausten ilmaantuvuus on vähintään kaksinkertainen Suomen ilmaantuvuuslukuun verrattuna.

Finnair ei ole vakuuttunut esitetyn kriteerin tarkoituksenmukaisuudesta ja oikeasuhtaisuudesta. Esityksen perusteluissa ei avata syitä valittuun kertoimeen päätymiselle, eikä perustelut myöskään sisällä vertailua riskin kasvamisesta suuremmilla esimerkiksi kolmen, neljän tai viiden kertoimilla. Finnairin käsityksen mukaan terveysviranomaisten riskimallinnuksen mukaan koronariskin lisääntyminen ei ole merkittävää saavuttaessa maista ja alueilta, joiden ilmaantumisluku on korkeintaan viisinkertainen Suomeen verrattuna. Lakiesityksessä asiantuntijoiden näkemys on kuitenkin vaihdettu yllä mainittuun kertoimeen.

Finnair pitää tärkeänä, että hyvää lainlaatumista koskevien periaatteiden mukaisesti esityksen jatkovalmisteluissa avataan lakiesitykseen valitun kertoimen tieteelliset perusteet. Näin pystyttäisiin arvioimaan ehdotetun kertoimen tarkoituksenmukaisuutta ja perustuslain edellyttämää oikeasuhtaisuutta.

Suomen kansalaisten ja Suomessa asuvien asema

Finnairin näkemyksen mukaan esityksen jatkovalmisteluissa on myös tarpeen selventää, koskevatko toimenpiteet Suomeen palaavia Suomen kansalaisia ja Suomessa asuvia. Esityksen perusteluissa todetaan, että käytännöt perustuisivat matkustamiseen riskimaista ja olisivat samat kansalaisuudesta riippumatta. Tästä ei kuitenkaan voi yksiselitteisesti päätellä esityksen soveltamisalaa.

Lakiehdotuksesta on mahdollista saada käsitys, että kaikki Suomeen saapuvat matkustajat tarkastetaan. Esityksen perustelujen mukaan viranomaisilla olisi kuitenkin edelleen harkintavaltaa kohdistaa tarkastukset myös riskiperusteisesti. Harkinta onkin perusteltua resurssien riittävyyden ja toimien oikeasuhtaisuuden kannalta, ottaen huomioon, että tämänhetkisen (17.11.2020/ECDC) ilmaantuvuuden mukaan Suomeen voisi matkustaa ilman tarkastuksia EU- tai Schengen maista ainoastaan Islannista.

Toimiva testaus

Lakiesityksen toteuttamiskelpoisuuden kannalta Finnair toteaa, että ehdotetun lainsäädännön toteutuessa maahantulon yhteydessä tehtävässä testauksessa tulee mahdollisimman nopeasti siirtyä

sylkitestaukseen perustuviin pikatesteihin kaikilla lentoasemilla. Tämä jouduttaisi maahantulomenettelyjä, sitoisi vähemmän terveydenhuollon resursseja ja aiheuttaisi matkustajalle vähimmän haitan. Aiempien hallitusten linjausten mukaisesti, testauksen tulee olla myös matkustajille maksuton.

Lisätietoja: Sami Lahdensuo, yhteiskuntasuhdejohtaja, sami.lahdensuo@finnair.com, 050 414 1715, Anna Sotaniemi, yhteiskuntasuhdepäällikkö, anna.sotaniemi@finnair.com, 040 661 0903

Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen?

-

Ovatko toimenpiteet riittäviä matkailun terveysturvallisuuden takaamiseksi?

-

Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi Suomessa ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla?

-

Miltä toimenpide-ehdotukset vaikuttavat Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden näkökulmasta?

-

Onko esityksessä määritelty tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti ne henkilöryhmät, joihin väliaikaisia säännöksiä ei sovellettaisi?

-

Sotaniemi Anna
Finnair Oyj